Mező Ferenc

Közép-Európa mint Európa megmentője

„A szellemi életben soha nincs nyugalmi állapot, ha tehát az ember nem cselekszik felismerésének pillanatában helyesen – akkor a felismerés megszűnik forrni és pezsegni."
Kierkegaard: *A halálos betegség*, 109.

Bevezetés

Napokban hallgattam a tévében egy szakértőt a visegrádi országokról. Jaj, istenem, többet kellene olvasnunk (egymást, hiszen ismerősek vagyunk, voltunk). Annyira felgyorsult az idő, összeolvadtunk a telefonnal, a számítógéppel, belebújtunk az eszközeinkbe, és elveszünk bennük. Mennyit óvtak mestereink, hogy feloldódunk a tárgyainkba, elfecséreljük a drága időt. Közösséget kell építeni, hálózatosodjunk, üljünk le és beszélgessünk! Mindig kifogást keresünk… A dolgok megkérdezése és rendszerezése sokkal fontosabbak, mint első pillanatra gondolnánk! Néha még egy-két jó mellékmondatból is tanulmányt lehetett írni! Az ideológiák pedig legalább olyan fontosak, mint a tárgyak hierarchizált rendszere. Ezért kulcskérdés: mi lesz veled Közép-Európa, ki fog téged analizálni? Ki fog téged rendszerezni, „össze-vissza rendszertelenül fejlődik" manapság már e terület; Pesten és vidéken egyaránt! Beszélgessünk Közép-Európáról, próbáljuk meg az aranymetszést megtalálni jó „alkimistához mérten" kimérten.

Alaptétel, amit meg szándékozunk vizsgálni, hogy hol van a helye Közép-Európának, nem geográfiai értelemben, hanem inkább eszmetörténeti és geopolitikai szempontból. Mit tud mondani az „Egész-Európának". Látjuk, hogy e nekünk oly kedves kultúrtörténeti képződmény mindig félperiférián helyezkedett el. Jelenleg gazdaságilag felértékelődőben van, már nem lejtő, hanem inkább emelkedő: lásd Lego-beruházás Nyíregyháza, Mercedes Kecskemét, NI Debrecen, Coloplast Tatabánya, Nyírbátor, kínai pénzek a Budapest–Belgrád vasútfejlesztésbe, orosz pénz a Paks II-be. De mi a helyzet eszmetörténetileg, ideológiailag? Tudunk-e valamit nyújtani az alkonyi napnyugtában gyönyörködő „Nyugatnak", valami meglepőt, valami intellektuálisan izgalmasat? Olyan „nyammogni valót"! Ahhoz, hogy eljussunk az izgalom tetőfokára, egy kis eszmetörténeti visszatekintőn kell keresztülrágni magunk. Honnan, hova? És ehhez a lépcsők!

És tessék: felértékelődött újra Közép-Európa.

Mező Ferenc (1967), dr. habil egyetemi docens, Debreceni Egyetem.

Az, hogy hol található Észak-, Nyugat- és Dél-Európa, nem okoz problémát az emberek számára, viszont Közép-Európa fogalma és kiterjedésének határai mindig vitát kavarnak, kavartak. Sőt voltak korok, mikor egyszerűen tagadták létét, és aki mást mondott, meghurcolták, nem egyszer alkoholizmusba üldözték (ld. pl. Szűcs Jenőt). Európa egyetlen, másik tagolási koncepciója sem váltott ki ennyi ellenvetést. Közép-Európát és nemzeteit gyakorta áldozták fel és játszották vagy játsszák ki egymás ellenében a nagyhatalmak aktuális pillanatnyi érdekeiknek megfelelően (ld. Macron látogatássorozatát 2017 végén, ahol csak Budapestet felejtette ki, biztos nem talált olyat, akinek lovagkeresztet adhatott volna). Tudja, hogy fontos a térség, és tudja, hogy meg kellene osztani, le kellene szeletelni!

Bizonyítja: Közép-Európa, mint kifejezés az érzések és az identitás szárnyain erősebben létezik, mint valaha, ennek megfelelően tele van a fogalom többszintű kettőséggel, többrétegűséggel. Ez a paradigma (Közép-Európa tipikusan az) nem határozható meg egyszerű természetföldrajzi ismérvek alapján, hanem segítségül kell hívni más dimenziókat is, úgymint gazdasági, kultúrföldrajzi, történelmi, politikai, társadalomszerkezeti, pszichológiai, s még sorolhatnánk vég nélkül. Vitatkozhatunk róla, de egy biztos: LÉTEZIK! Vegyük sorra: hányféle Közép-Európa létezett. „Megnevezés-tan”! Ha a fonat szálait megnevezzük, megérthetjük magát a fonatot is!

A Mitteleuropa (kihajt a német gondolat)

A német Mitteleuropa-gondolat atyja Friedrich List volt. 1841-ben megjelent főművében többek között abból indult ki, hogy a jövő a nagy gazdasági egységeké, amelyek küzdeni, versenyezni fognak egymással. Ezért „a német állam jövője a kontinensen van; a német államnak itt kell gyarmatokat szereznie”. A gazdasági versenyképesség biztosításának érdekében egy nagy közép- és kelet-európai gazdasági–politikai egység létrehozásán fáradozott.

Hasonlóképpen vélekedett Albrecht Penck, amikor a közép-európai hatalmak szövetségét földrajzilag legitimnek és Európa gerincének aposztrofálta. Szerinte a „Köztes-Európa” (Zwischeneuropa) Németország által vezetett államszövetség lenne, mely az atlanti partok országaitól az orosz nyelvterület határáig, illetve az Északi-foktól a Boszporuszig terjedne. Ez a Köztes-Európa teória is sokáig közkedvelt maradt. Magyarország nem más, mint egy természetes közvetítő közeg Németország és Oroszország között.

A romantikus naplemente

A romantikusoknál és az irodalomban is kialakult valamiféle frontier zóna, valami határterület-megfogalmazás is. Gondoljunk a török korra való visszavetítésre: Móricz Erdély trilógiájára, a Tündérkert megjelölésre vagy Sienkie-

wicz *Tűzzel-vassal*, vagy az *Özönvíz* regényére (ahol szálmentén megjelenik II. Rákóczi György seregének tatár elfogása is), vagy akár Liszt Ferenc Mazeppáról, a kozák hősről mintázott zeneműve. Európa vadregényes határterülete, tulajdonképpen ez volt a saját Vadnyugata. A romantikus Közép-Európa. Ez valamilyen formában átalakulva fennmaradt a szocializmus alatt is a nyugat-európai baloldali értelmiség körében.

A második világháború után viszont Közép-Európa elveszett, süllyesztőbe került. Gondoljunk Pach Zsigmond Pálra, a marxista történészre, aki szerint „csak" a „süllyedő" Nyugat-Európa van, és az „emelkedő" szocialista Kelet-Európa, és ezt vetítette vissza a történelmi szerkezetváltozatokra is. Közép-Európa megszűnt létezni, sőt sohasem létezett. Tagadni illett. A vasfüggöny vörös oldalán inkább a Kelettel való hasonlóságot illett kiemelni, illetve a múltra való visszavetülésben az akkori jelent, a kettéosztottságot feleltették meg a pozitív oldalnak, ennek megfelelően minden más pejoratív jelentést kapott. Sajnos hasonló folyamatok mentek végbe Nyugaton is, csak más előjellel, lásd nem segítettek (sem 1953-ban, sem 1956-ban, sem 1968-ban), mert mi kelet részeként léteztünk.

Konrád György és Szelényi Iván az 1974-ben írt, *Az értelmiség útja az osztályhatalomhoz* című hírhedt könyvükben sem különböztették meg Közép-Európát, hanem egységes Kelet-Európa régiót határoztak meg az Elba–Lajta-vonaltól az Urálig terjedően, híven tükrözve az akkori liberális értelmiség gondolkodásmódját. A marxista történészek a vörös zóna kiterjedését a múlt felé is magyarázták, törvényszerűséggel ruházták fel, és a kelet-európai fejlődéssel mosták össze, ennek megfelelően ítélték el Közép-Európa fogalmi vitáját. Így érthető meg, hogy a már említett Szűcs Jenő tanulmánya (*Vázlat Európa három történeti régiójáról,* 1981) miért kavart vihart politikai, értelmiségi és történész körökben. Elemzésének újdonsága, hogy a túlsúlyosan kezelt gazdasági szempontok helyett komplex megközelítésre törekedett, és megállapította, hogy milyen közös fejlődési sajátosságai vannak a közép-európai nemzeteknek.

Szinte vele egy időben, 1978-ban a német Boesler „Közép-Európa" fogalma úgy jelenik meg, mint történelmi, kultúrföldrajzi és társadalomföldrajzi egység, mert a történelmi térbeli szerkezetek alapul szolgálnak a mindenkori térbeli differenciáláshoz. Boesler Közép-Európája magába foglalja a Német Szövetségi Köztársaságot, a Német Demokratikus Köztársaságot, Ausztriát és Svájcot is. A Közép-Európa iránti német érdeklődés nemcsak az NDK „visszaolvasztása" miatt került előtérbe, hanem gazdasági „hinterlandként" is (Németország gazdasági hátországaként). Ez kiválóan funkcionált a rendszerváltást követően is. Visszatért a két világháború közti érdeklődés! Ezzel összefüggésben Franciaországnak óhatatlanul összemosódik a jelenkori Közép-Európa egy korábbi alteregóval. És a francia–német szövetség lazulásának „félelme kúszik" elő, ezzel magyarázható a francia külpolitika élénkülése térségünkben (ld. Medgyessy Péter lovagkeresztje vagy akár Macron látogatása Ausztriában, Romániában, Bulgáriában). A földrajz törvényét nem lehet hatástalanítani, nincs menekvés a földrajztól; mondhatnánk viccesen (és nem is vicc, mert komolyan gondolom).

A lázadó ('56 és '68)

Közép-Európa a 80-es évek elején kapott egy másféle nyilvánosságot, de teljesen eltérő aspektusból: a tiltakozási mozgalmak kivetülési síkjává vált, illetve újfajta lázadó életérzésnek lett jelképe. Így a Kelet–Nyugat közti konfliktusban fontos helyet tudhatott magáénak, gondoljunk Kundera 1984-es *Közép-Európa tragédiája* című cikkére (The Tragedy of Central Europe). A tragédia az volt, hogy megszakadt a felzárkózási lehetőség, és a kényszerű visszasüllyedés jelei mindenhol kiütköztek. A lázadó értelmiségnél tehát pozitív tartalmat kapott Közép-Európa, egy összefogási paradigmát adott a kommunizmussal szemben. Gondoljunk csak arra, miként drukkoltak egymásnak a lengyelek, a csehek, a magyarok, a németek, mi közép-európaiak. Erhardt Busek osztrák politikus, a vita egyik korai főszereplője arra a kérdésre, hogy hol található Közép-Európa, azt a frappáns, már-már hrabali választ adta, hogy: „Ott, ahol a nagyságos asszonyokat kézcsókkal üdvözlik." Tehát létezik egy kulturális, irodalmi Közép-Európa (Hrabal, Menzel, Kányádi, Cseres Tibor, Vágó Márta, Havel, Andrzej Wajda stb.).

Az egységes fellépés igényének a felismerése vezetett Antal Józsefnél a visegrádi országok szövetségének előkészítéséhez. 1991-ben Visegrádon aláírták a csehek, a lengyelek és a magyarok kulturális és gazdasági együttműködési egyezményüket. Majd 1992-ben megalakult a Közép-Európai Szabadkereskedelmi Társulás (CEFTA) is. A tervek magasra törők voltak, egészen egy közös közép-európai vám- és gazdasági unióig terjedtek, de hamarosan lejtmenet lett és az eredmények a tervektől jelentős mértékben elmaradtak (megint kijátszottak bennünket).

A 90-es évek Közép-Európa-koncepcióinak egyik jellegzetes változása, hogy visszatértünk a két világháború közti időszakhoz. Előtérbe került a gazdasági értelmezés, a Wallerstein szerinti centrum–félperiféria–periféria hármas felosztásban mi a középső parafrázis lennénk ismét. Gazdasági értelemben egyértelműen a német függés dominált, sőt példálóztak a régi német Közép-Európa megnevezéssel. Előtérbe került megint a Hinterland fogalma.

Mit ad Isten! Tényleg érdekes, hogy e térség, makrorégió (de szép kifejezés) a gépkocsi összeszerelő bázisa az ismert konszerneknek. Igaza van Csath Magdolnának, hogy a multinacionális cégek 4–6-szor annyi uniós támogatást kapnak egy munkahely létesítésére, mint a közép-európai országokban, így Magyarországon működő helyi KKV-s társaik. Erre is fel kell használni a V4-et, hogy összehangolják a felesleges bürokráciákkal szembeni elképzeléseiket, az uniós források elosztására új metódusokat kell kitalálni, amelyek jobban kedveznek saját nemzeti vállalkozóik számára. Több hozzáadott értéket, ezáltal magasabb bért! Közös energetikai politikát, egyeztetett infrastrukturális beruházásokat stb.

Közép-Európban láthatóan több a kettőség, s bár túlnyomórészt Nyugat-Európához kötődik, azért az átmenetiség rányomta a bélyegét mind a Balkánra, mind Kelet-Európára. Megállapíthatjuk tehát, hogy létezik egy kulturális,

művészeti szempontból értelmezhető Közép-Európa. Ahol az egykori nemzetek külön-külön is megtalálják nemzeti identitásukat, eddigi frusztrációjuk kezd feloldódni, felfedezik saját hangjukat, gazdasági és politikai értékeiket, és vállvetve kiállnak közös értékeik és elképzeléseik mellett, amit már közösen is tudnak artikulálni. Ha nem tudják a V4-et megosztani az egyedi szankciókkal, akkor tényleg példát mutathatnak a nemzeti identitás újrafogalmazásában, és motorja lehet az EU-nemzetállamok szövetségének átalakításában. Közép-Európa konzervatív forradalma és megújhodása visszahathat Nyugat-Európára, ahogy nyugatról és keletről egyaránt érkeztek innovációk, ideológiai idolok, úgy most innen áramolhatnak vissza az ideológiai „magok", csak táptalajra kell kerülniük. Korántsem gondolom, hogy Közép-Európa zsákutcás fejlődésen ment keresztül az évek alatt, sőt kulturális egymásra hatások szálainak százai szövik át e térséget. Bartók, Dvořak, Ady, Nádas, Mrożek, Jancsó, Csoóri stb. Sőt, nemzeti azonosságuk teljes, és képesek egymás nemzeti létéből is erőt meríteni. Konzervatív (keresztény) forradalom zajlik! Ha emellett egységesen fel tudunk lépni a megosztó, büntető jellegű szankciókkal szemben, és az egységes, megkülönböztetés nélküli uniós pénzügyi eljárásért ki tudunk állni, valamint egyforma, azaz nem megkülönböztető KKV-s és multinacionális vállalati támogatási rendszert tudunk elérni. Az illegális migránsokkal szemben közös biztonságpolitikai alapelveket tudunk lefektetni. Visszafelé tudunk hatni; nem az elképzelt központból, hanem a nemzetek Európájából, -ról beszélünk! Kezdeményezni kell, nem utána „kullogni" a kínált lehetőségeknek. Kalács soha nem esik le az asztalról – ha nem elég a morzsa –, fel kell nyúlni az asztalra. Látszódni, látszatni! Meg kell formálni a saját narratívánkat!

Szaldó

Ez az a térség, ahol a tagállamok képesek egymás nemzeti létéből erőt meríteni. A visegrádi négyek együttműködése ezért kapott erőre az elmúlt években, mert felismerték, hogy az identitásnélküliség, a káosz (a rend hiánya), a kiüresedés (egydimenziós társadalom) meglehetősen rövid idő alatt eltüntetheti őket a nemzetek térképéről (lyukba esés). Történelmi lehetőség előtt állunk! Leszünk vagy eltűnünk? A közeljövő dönti el, hogy a Nyugat és Oroszország kölcsönhatása miképpen határozza meg Közép-Európa geopolitikai felemelkedését, ami kihat egész Európa stabilitására és a mi jövőnkre is! Én ebben a Közép-Európában hiszek.

Elgondolkodtató, hogy ha szétnézünk a jelenlegi térben és időben – nézetemben az idő és a tér kibogozhatatlanul összekeveredik –, nem csak a jelent látjuk. Benne van a múlt, és csírában már fellelhető a jövő is. Ez a valami pedig Arnold Toynbee egy gondolata, törvényszerűsége, amit én a „Kihívás és válasz" törvényének aposztrofálok. Miről is van szó? Egyrészt minden valaminek az ok-okozati összefüggése, semmi nem létezik csak önmagában, mindentől függetlenül,

egy egymásra ható rendszer elemeiként létezünk térben és időben lebegve (szó szerint). Amiben létezünk, az egyszerre következménye valaminek és okozója is egy másik valaminek, tulajdonképpen láncolat (ezt a láncolatot pedig hívhatjuk magának az Életnek is). Kelet-Közép-Európa, benne Magyarország, többször volt kitüntetett szerepben attól függetlenül, hogy a nagy rendszerben nem központi elemként, hanem „csak" félperifériaként vett részt (mostanáig).

A „karma zihálása"

Nagyon fontos kérdés, hogy ami most körbevesz bennünket, és nagymértékben hatással van kultúránkra, civilizációs jövőnkre: ez a népvándorlás vagy kataklizma, ez a sorozatos rossz válaszaink eredménye. Tulajdonképpen leegyszerűsítve a Nyugat büntetése. Egyáltalán, ez a vihar, aminek az első széllökését érezzük, elkerülhető lett volna? Másrész az is érdekes, hogy egy rendszernek mi csak félperifériás kiszolgáltatott eleme, hangsúlyozom, nem haszonélvezője voltunk, ami most orrba-szájba kapja magát a „büntetést". Az Igazság nagyon furcsa dolog. Persze még a rossz dolgoknak is lehet jó vagy kevésbé jó következménye a rosszakkal egyetemben. Például Hunyadi Mátyás idején Magyarország egy mellékes szintérről, a Balkán mellől próbált a főszínpadra kerülni. Próbált hozzánk integrálni nálunk fejlettebb gazdasági-társadalmi környezetet. Például Mantova, mint Gonzaga állam, amely kifejezhetetlenül pici volt, több pénzt termelt, mint a mi Dunántúlunk összesen. Ugye hosszabb távon sokszor a több pénz, a gazdaság, a gazdagság dönti el a vitás kérdéseket. Mátyás tisztában volt azzal, hogy gazdasági összteljesítményünk kevés a török legyőzéséhez, ezért tőlünk fejlettebb, nyugati tartományokat akart hozzánk integrálni, így teremtve egy erősebb államot. Mi volt ennek a gazdasági motorja? A nemesfém, a nemesfémbányák, melyeket maximálisan kizsigerelt és kihasznált. Utána kiürültek, ezért kellett Ulászlónak már a rézbányákat is eladni a Fuggereknek (nem volt már más). Ezért volt fontos Bécs, Morvaország, Szilézia és ezért lett volna fontos Csehország és Tirol is (az ezüstbányákkal egyetemben). Sajnos ez a kísérlet nem sikerült, és ezután nem a Mátyás előtti szintre jutottunk, hanem sokkal lejjebb. És jött Mohács! És jött a magyarság felének pusztulása! Hajszálon múlott, hogy nem tűntünk el a világ színpadáról (mint kórustag)! Viszont fontos, hogy ezután jött a reformáció, a magyar írásbeliség, a magyar nyelv és a magyar kultúra virágzása. Szó szerint a pusztulás közepette született újjá nemzetünk, és a hit erejével többek lettünk, mint mások gondolták volna. Mégis, azért is megmaradtunk – megfogyva. Maga a hit megújítása is szinte egyszerre jelentkezett Közép-Európában, illetve erősen hatottak egymásra a változatok. Huszita mozgalmak Csehországban, hatásai Felvidéken, Délvidéken, Erdélyben stb. (pl. az első magyar nyelvű fordítások a Bibliából). Anabaptisták megjelenése Erdélyben, valamint erős visszahatása Európa többi részére. Maga a reformáció terjedése a Kárpát-medencében és visszahatása a függetlenségi mozgalmakra,

a katolikus Habsburgokkal szembeni háborúkra. Tehát a bajból, a világégésből születhet valami új, valami más, mely termékeny talajt találhat a „leégett pusztában". A rossz mindig viszonylagos, mindig a pillanat határozza meg, az időbeliség és a térbeliség pedig vektorál, ok-okozati láncolatba helyez. Utólag tudjuk, történelmi távlatokból, hogy az a bizonyos rossz szült e jót, addig – vagyis a folyamatos jelenben – csak a hit marad, nem a bizonyosság! Erre tanít bennünket a Történelem.

Nézzünk szét: 2018, Párizs, északi városrész, a megemlékezés virágszirmait fújja a szél, közben a túlsó parton, a Földközi-tenger túlsó partján torlódó tömeg várja, hogy áthajózzák őket! Az innenső parton pedig a tehetetlenség csöndje. Mi várható még?

Az 2015-ös párizsi terrortámadás mindent megváltoztatott, sajnos még az életmódunkat is. Az északi városrészben, a Stade de France stadionnál elkövetett bombamerénylet és a legtöbb halálos áldozatot követelő, a Bataclan színházi géppisztolyos lövöldözés: 128 halott és több mint 200 sebesült. Az európai történelem gyászkeretes fekete napja. Terrortámadás után ott lebeg a szégyenérzet, hogy nem láttuk előre? Miként lehet erre felkészülni, és végső soron hogyan kell megelőzni? Manapság bombatámadások marcangolják Európa testét, kések szaggatják arcát, tömegbe hajtó autók nyomorítják lábait. Tehetetlenség és üresség üli meg a lelket.

Mi lesz veled, Európánk? Mi lesz veled, Közép-Európa?

Elképzelhető, hogy legvégső esetben Európa, a világ valamikori gyarmatosítója akár maga is gyarmattá válhat? Niall Ferguson aposztrofálja Gibbon angol történész szavait a *Die Welt* hasábjain. Mikor az Európát beborító mecsetekről vizionál. Mikor a mecsetektől nem látszik Európa!

4 millió illegális bevándorló várja a határnyitást csak Törökországban, menynyien lehetnek (20–40 millióan) a Száhel-övezetben arra várva, hogy ellepjék Európát. És ne felejtsük el, azok a milliók, akik már itt vannak közöttünk, 93%-ban férfiak, a kérdés csak az, mikor jönnek át családtagjaik, mert joguk van a családegyesítéshez! Szorozzuk meg egy átlagos családi számmal, ami náluk átlagos 5,4.

Komoly erkölcsi dilemma előtt állunk! Ha mindenkit beengedünk, aki jönni akar, akkor hamar másmilyen Európát találunk a mai helyén. Persze mondhatjuk, hogy a történelem maga a változás, de szerintem nem maga a tehetetlen sodródás! Az, hogy hol lesz a helye Közép-Európának húsz vagy ötven év múlva, most dől el. Amit most teszünk, vagy nem teszünk, az kihatással lesz Közép-Európa jövőjére. Ha a kísérlet sikeres, akkor kihatással lehet egész Európára is. Változik-e a relációja a központi szektorral. Szerves része lesz, lazul, esetleg önállósul és saját szövetségi rendszere lesz? Multikulturális, kereszténymentes „Egyesült Európa" lesz, vagy nemzetállamok szövedéke, átszőve a kereszténység ideológiájával? Megannyi izgalmas kérdés.

A politikai regionalizmus újra felébred (Ébresztő, ébresztő!)

A *politikai regionalizmus* fogalmán Boesler (már 1983-ban) azokat a törekvéseket, motivációkat értette, melyek politikai szervezetekkel próbálják meg az állami központi hatalommal szemben keresztülvinni történelmileg és kulturálisan is differenciálható régiójuk autonómiájára vonatkozó igényüket. Rendszerint a politikai regionalizmus mögött nemzetiségi, nyelvi, vallási konfliktus húzódik meg, vagyis a regionalizmus ezen formája nem a decentralizációval egyenértékű, célja a teljes, elszeparálódás nélküli, regionális önállóság. A nyugat-európai regionalizmus általában értelmezhető egy adott államon belüli fejlődési folyamat reakciójaként – ellenhatásként, ezt érzékelhettük Barcelonában –, mely bizonyos politikai mozgásra egy másik fajta politikával válaszol. A nagyfokú ipari (high-tech), valamint az ezzel együtt járó társadalmi és politikai haladás miatt gyakran mellékessé váltak a nemzetiségi csoportok tradíciói, sajátosságai. A jelenlegi fejlődési – megengedőbb – tendencia viszont kedvez az olyan régiók – autonómiák – kialakulásához, melyek egységes nyelvet, kultúrát tudnak felmutatni a központi állam domináns nyelvétől, kultúrájától eltérően. Ezeken a helyeken a regionalizmus politikai erőként tud megjelenni (pl. Katalóniában, Baszkföldön, Galíciában, Skóciában, Észak-Írországban, Walesben, Flandriában, sőt Észak-Olaszországban is, vagyis Padániában), ennek pedig hosszú történelmi múltba mutató okai, előzményei vannak. Sőt Boesler szerint szorosan összefügg a gazdaság fejlettségével, minél magasabb a GDP, GNP, annál erősebben jelentkezik a nemzeti büszkeség, a vitamin és a „kakaó" is több, s akkor mondhatjuk; már a „tej is mar". Ha erős a gazdaságod, megnő a mozgástered, odafigyelnek rád, amit mondasz, meghallgatják. Még a nagyhatalmak is, mert jóváhagyásuk nélkül még a „bálna is a víz alatt marad". Ezért volt taktikus és bölcs vezető Carles Puigdemont katalán elnök, hogy nem kiáltotta ki a függetlenséget. De számunkra is van egy nagy tanulsága a Skóciában és Katalóniában történteknek (újra kormányt alakíthat). Nem pusztán a lakosságszámok számítanak (ld. kurdok), vagy az igazság. Gazdagság, gazdasági fejlődés nélkül nem megy. A Kárpát-medence gazdasági egységként való értelmezésének csak úgy van értelme, ha jelentős eredményt tudunk vele felmutatni. Ez érdeke a magyarországi magyaroknak, és talán még inkább érdeke a külhoni testvéreiknek is. Mert erős gazdaság nélkül nem figyelnek a hangunkra, és nem figyelnek arra, amit artikulál magyar szánk, pedig van mondandónk bőven. Hallgassuk csak, mit zúg a szél!

Mit állítok?

Első állítás: a reálpolitika egyre fontosabb lesz számunkra, Orbán Viktor országunk méretétől függetlenül narratívát-narratívákat ad, vagy ha kell, lehetséges szcenáriókat vázol fel Európa számára, olyan alternatívákat, amelyeket évekkel

ezelőtt nem akartak észrevenni, kinevették, kifújolták. Most pedig egyre több szövetségest talál, és legalább már vitatkoznak a megvalósítás lehetőségein.

Második állítás: a globalizáció a jelenlegi nyugati világ világuralmi formája, valamiféle szimbólum nyelve, de annyira rosszul van dekódolva, hogy a saját kultúráját is aláássa, kikezdi, feloldja. Válságtünetként van már jelen. Más formát kell kitalálni. Ez a nyelv nem jó. Nemzetállamok Európáját kell építeni a kereszténység nyelvén. Úgy beszélnek, mintha valami avítt, visszamaradt kelet-közép-európai csökevény volna a keresztény nemzeti érzés, de látjuk: a politikai regionalizmuson keresztül fel-felüti a fejét Skóciában, Katalóniában, Flandriában, de akár Hollandiában, Dániában és Svédországban is (nem is beszélve Ausztriáról és Bajorországról).

Harmadik állítás: geopolitikai fontosságunk nő. Ezt talán nem árt kifejteni. A Pireneusok mellett a Kárpát-medence volt Európa végvára. A Pireneusok az arab időkben, a Kárpátok és a Kárpát-medence a török időkben védte az idősödő kontinenst. A mai időkben megint erősödik ez a szerepkör, két okból: a földrajzi helyzet – logisztikai szempontok, közlekedési csomópontok, a balkáni útvonal – miatt és természetesen politikai akaratból és felismerésből. Kihívás és válasz törvénye. Reális veszély, reális válasz.

Negyedik állítás: hasonló helyzetben levők keresik egymás közelségét és próbálgatják egymáshoz hasonló narratívájukat. Mi vagyunk a fortyogó Balkánfélsziget edényén a fedő, és nem mindegy, milyen erősek és határozottak vagyunk. Ehhez hasonló Törökország fedőszerepe a fortyogó Közel-Kelet edényén. Hát természetesen beszéljünk erről. A zsidó-keresztény védőbástya, Izrael az arab tengerben ugyancsak felértékelődik, nemcsak Amerika, hanem Magyarország számára is, és természetesen viszont. A tapasztalatcserének, a narratívák kicserélésének velejárója a gazdasági, kulturális, sportkapcsolatok erősödése. Ezt láttuk a napokban. Mi ezzel a probléma? Hol van ebben antiszemitizmus? Ja, hogy pont az a baj, hogy választás előtt nem lehet erről „keseregni", „barna eső" meg egyebek…

Ötödik állítás: a személyes erkölcsi parancsolatok átértékelődnek a tömegszámok változása alapján. Az erkölcsi tanítások igen fontosak a zsidó–keresztény kultúrkörben. Bár pont azoknak a szájából igen furcsán hangzik ez, akik évtizedekig megtettek mindent, hogy ezt a gránitalapzatot szilánkokra törjék, és megakadályozták, hogy a kereszténység az Európai Unió alapító okiratába bekerüljön. Azok, igen, azok most pálcát törnek felettünk, hogy minden erre jövő milliót, majd tíz-, esetleg százmilliókat befogadjunk, a személyes erkölcsi parancsot teljesítve. Mert a közeljövőben a migráció egyre erősebb lesz, ezt csak a strucc nem látja. Nyilván nem mindegy az oldat-oldószer aránya: azt nyilván semmiféle erkölcsi parancs nem teheti kötelezővé, hogy a muzulmán tengerben feloldódjon a kultúránk. Visszafordítom: ezt józan, erkölcsös emberek egyszerűen nem kívánhatják tőlünk. Ez egy igen gonosz, kártékony narratíva.

Hatodik állítás: a szokatlanul gyorsan változó krízisek szokatlan és gyors válaszokat igényelnek. A hagyományosan lassú válaszok egyenlők a vereséggel.

Új helyzet, új narratíva. Az Európai Unió helyzetét, működését radikálisan meg kell változtatni, különben rossz válaszokat ad és belepusztul. Újra kell értékelni Oroszország szerepét, Oroszország nélkül nem fog menni. Egyszerűsítve: német technológia, német pénz, orosz nyersanyag, orosz munkaerő és orosz piaci reláció. Párizs–Berlin–Moszkva-tengely kell. Ebbe kell becsempészni Budapestet, Magyarországot és a V4-eket. Ez a jövőnk.

Hetedik állítás. Rés a pajzson. Volt idő, mikor nehéz volt Magyarországnak, karanténról beszéltek a huhogók. Nem vagyunk egyedül! A V4-ek erősebb, mint bármikor. Varsó új miniszterelnökének első útja Budapestre vezetett, a Babiš-kormány Prágában természetes szövetséges, Pozsony kitart. Ausztria új elnöke, Kurz dicsérő szóval illeti Budapestet. Igen, terjed a filozófiánk! Bajorországban a CSU díszvendége volt Orbán Viktor, erős célzás mindenkinek. Írország az adóunió ellen bennünk keresi a szövetségest, nálunk és náluk a legalacsonyabbak a társasági adók (amit Brüsszel meg akar szüntetni). Horvátországgal is rendeződött a viszony, Szerbiával egyenesen sokat javul, ld. Belgrád–Budapest vasútfejlesztés kínai hitelből, de felmerült a pancsovai finomító megvétele a MOL által stb. Rohamléptekkel haladunk a változások kezdeményezésében.

Nyolcadik állítás: európai értelemben interszubjektívvé kell tennünk a konzervatív forradalmat, a kereszténység megújítását, a közép-európaiságot, a nemzetek Európáját. Interszubjektív az, ami egy kommunikációs hálózaton belül létezik, ez összeköti a sok egyéni szubjektív tudatot. Ezt, ami már nemzeti szinten kialakult, ki kell terjeszteni nagyobb léptékben is. A történelem legfontosabb mozgatórugói közül sok interszubjektív: nemzetek, pénz, ideológiák, Isten stb. Meg kell tanulnunk teremteni és kiterjeszteni! A teremtés kevés, ki kell terjeszteni! Erről beszélek, mikor Európa megmentéséről beszélek.

Visszatérve az eredeti kérdéshez, ez már maga a büntetés, és ha igen, milyen bűnért, ki követte el, mi közünk hozzá, és ha nincs közünk, akkor miért mi kapjuk a pofonokat? Miért nekünk kell megoldanunk? Nyilván a kedves olvasó sejti vagy egészen tudja is a választ. Nyilván, amit tett, amit művelt a Nyugat a Közel-Kelettel, Afrikával, ahhoz nekünk semmi közünk. És igen, van ok-okozati összefüggés az ipari forradalom, a gyarmatosítás, a globalizáció (igen, a globalizáció is a gyarmatosítás egyik legújabb kori formája, narratív formája), az éghajlatváltozás, valamint a demográfiai jellemzők és a jelenlegi kaotikus helyzet között. Mit kellett volna másképp tenni? Most keressük ezekre a választ. És hogy mit tegyünk, hogy mindenképp lassítsuk a negatív folyamatokat, esetleg megakadályozzuk a közelgő kataklizmát? Hát ebben ma megint elöl járunk, segítünk Európának, mint annyiszor. Szellemileg megújhodunk! Próbáljuk a történelem csapágyhibás kerekét megjavítani. Példát kell mutatnunk (már csak a reformáció 500 éve miatt is). Mert, ahogy nagyapám szokta volt mondani: ami rossz, azt meg kell javítani. A magyarok pedig igazi ezermesterek! A kihívás adott, a válasz pedig most van születőben.

S ne felejtsenek el egy népi bölcsességet, melyet sokszor hallottam: mindent minden oldalról meg kell vizsgálni, mert könnyen lehet, hogy a fonák az igaz.

A tudomány feladata pedig a dolgok megvizsgálása mindenféle szögből, még a furcsaszögből is!!!

BIBLIOGRÁFIA

Boesler, K-A.*: Politische Geographie*. Stuttgart, 1983, Teubner.

Ferguson, N. (2016) *Ist der Ferne Osten zum neuen Westen geworden?* https://www.welt.de/kultur/literarischewelt/article116309504/Ist-der-Ferne-Osten-zum-neuen-Westen-geworden.html

Ferguson, N. (2016) https://www.welt.de/wirtschaft/article151394824/Draghi-hat-nicht-die-leiseste-Chance.html

Kierkegaard, S.: *A halálos betegség*. Bp., 1993, Göncöl Kiadó.

Konrád Gy. – Szelényi I.: *Az értelmiség útja az osztályhatalomhoz*. Bp., 1974, 1989, Gondolat Kiadó.

Mező F.: Közép-Európa fogalmi változása térben és időben. *Tér és Társadalom*, 2001/3-4, 81–103.

Mező F.: Térértelmezések a geopolitikában. *Tér és Társadalom,* 2007/3, 1–22.

Mező F.: A kapitalizmus ideológiája. *Politikatudományi Szemle*, 2007/3, 45–69.

Mező F.: Európa újrarajzolása. *Magyarság és Európa*. Szerk.: Pallai L. Debrecen, 2006, Multiplex Media, 275–291.

Mező F. (2017) *Dekódoljuk Brüsszel politikáját*, https://gondola.hu/cikkek/105380-Dekodoljuk_Brusszel_politikajat.html

Mező F. (2017) *Választási matematika narratíva másképp*, http://mandiner.hu/cikk/20170727_mezo_ferenc_valasztasi_matematika_narrativa_maskepp

Mező F.: Új üzenetet zúg az európai szél. *Magyar Idők*, 2017. 10. 31., 10. o.

Mező F. (2017) *A hit erejével* (500 éves a reformáció), https://lt-lt.facebook.com/this.is.christian.hungary/

Mező F.: A kurd népszavazás után. *Magyar Idők*, 2017. 10. 17., 10. o.

Szűcs J.: *Vázlat Európa három történeti régiójáról,* 1981.

Toynbee, A. J.: *Válogatott tanulmányok.* Bp., 1971, Gondolat Kiadó.

Szécsi Margit: Venni, járni benne (részlet, tipográfia: N. A.)